

تحلیلی بر اجرای ماده ۵۰ قانون شهرداری‌ها (انتخاب شهردار) در شهرهای میانی، (نمونه موردی؛ شهر میانی نورآباد دلفان)

عیسی ابراهیم زاده^۱، حسین کماسی^۲، احمد جهانی^۳
دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده جغرافیا و برنامه ریزی محیطی
ibrahimzadeh@yahoo.com

چکیده

طبق ماده ۵۰ قانون شهرداری‌ها، در نظام جمهوری اسلامی ایران انتخاب شهردار با رأی غیر مستقیم مردم و از طریق شورای اسلامی شهر صورت می‌گیرد، گرچه این قانون در کلان شهرها و به ویژه تهران که نظارت وزارت کشور و مردم بر شهرداری‌ها زیاد و نقش شهرداران بسیار برجسته تر می‌نماید، عملاً مشکلی نخواهد داشت، اما در شهرهای کوچک و میانی وضعیت به نحو دیگریست و انتخاب با رأی غیرمستقیم مردم با ناکارآمدهای زیادی مواجه است. هدف این پژوهش ارزیابی و تحلیل اجرای ماده ۵۰ قانون شهرداری‌ها (انتخاب شهردار) در شهر نورآباد دلفان می‌باشد. این پژوهش از نوع بنیادی - کاربردی و به روش توصیفی - تحلیلی انجام گرفته و جهت گردآوری داده‌ها از شیوه کتابخانه‌ای و میدانی، با بررسی سابقه شهرداران و نظرسنجی از ۴۰۰ نفر از شهروندان بهره‌گیری شده است. نتایج حاصل از یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که انتخاب شهردار با رأی غیر مستقیم مردم در شهر نورآباد باعث کاهش قدرت شهرداران شده و شوراهای شهر نیز در انتخاب شهردار عملکرد ضعیفی داشته‌اند؛ به نحوی که طی ۱۲ سال گذشته ۹ شهردار را عزل و نصب نموده‌اند که میانگین طول خدمت هر کدام حدود ۱۶ ماه، که کمترین آن ۲ ماه و بیشترین آن ۵۰ ماه بوده است. در این بین تنها ۴۴ درصد از شهرداران انتخابی سمت قبلی‌شان و ۵۶ درصد رشته تحصیلی‌شان با سمت شهرداری مطابقت داشته است. با نظرسنجی از شهروندان، نظر آنان در مورد نحوه‌ی پیشنهادی انتخاب شهردار، مورد سنجش قرار گرفت که از میان پنج شیوه پیشنهادی (انتخاب از طریق شورا، انتخاب با رأی مستقیم مردم، انتخاب از طریق دولت مرکزی، پیشنهاد شهردار توسط اصناف و تأیید شوراها و بلعکس)، ۷۵ درصد از مردان و ۶۸ درصد از زنان با انتخاب شهردار از طریق برگزاری انتخابات با رأی مستقیم مردم به نسبت زیاد و بسیار زیاد موافق بوده‌اند.

واژگان کلیدی: ماده ۵۰، قانون شهرداری، انتخاب شهردار، شهرهای میانی، نورآباد دلفان.

۱- دانشیار رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه سیستان و بلوچستان.

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه سیستان و بلوچستان (مسئول مکاتبات) komasi1366@gmail.com

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه سیستان و بلوچستان.

۱- مقدمه

بعد از انقلاب صنعتی و به خصوص در چند دهه اخیر شهرها شاهد گسترش زیادی بوده و جمعیت زیادی را در خود جای داده‌اند. به عبارتی پس از انقلاب صنعتی تمام امکانات و تسهیلات در شهرها متمرکز شده و به قطب‌های جاذب جمعیت تبدیل شده و به مرور زمان بر جمعیت آن‌ها افزوده شده است. می‌توان گفت که شهرهای کشورمان در پنج دهه اخیر گسترش شتابانی داشته‌اند؛ چنانچه سطوح شهری در این دوره بیش از ده برابر و جمعیت شهرنشین نزدیک به هشت برابر شده است. این در حالی است که جمعیت کل کشور در پنج دهه اخیر به ۳٫۶ برابر افزایش یافته است (زنوزی، ۱۳۸۵؛ ۲). چون برنامه‌های مهار مهاجرت از روستا به شهر و تمرکز زدایی جمعیت شهری موفق نبوده است، روز به روز این فکر قوت می‌گیرد که رشد شهرها اجتناب ناپذیر است و رهیافت‌های مشکلات شهری تا حد زیادی به مدیریت کارآمد شهری بستگی دارد (پاپلی یزدی، سناجردی؛ ۱۳۸۲: ۳۲۲). از این رو گسترش شهرنشینی و به دنبال آن مشکلات خاص زندگی شهری، بیش از پیش توجه به راهبردها و چاره‌های سودمند برای بهینه‌سازی زندگی شهروندان را ضروری ساخته است. (سعیدنیا، ۱۳۸۳؛ ۱۹). شهرنشینی امروزه یکی از چالش‌های مهم است که بیشترین میزان در آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین بوده، سالانه تا ۶۰ میلیون شهروند به فقیرترین کشورهای این نقاط افزوده می‌شود (Stephens and Stterthwaire ۲۰۰۸: ۳۰۰). مجموعه اداری شهرداری سازمانی محلی و غیر دولتی است که به منظور اداره امور محلی و ارائه خدمات لازم با هدف مدیریت و توسعه کالبدی، اقتصادی و اجتماعی در محدوده تعریف شده از سوی قانون‌گذار که معمولاً شهر و اطراف آن می‌باشد، به فعالیت می‌پردازد. این مجموعه سازمانی منتخب است که مشروعیت خود را از انتخاب کنندگان می‌گیرد. در چارچوب قانون از استقلال نسبی برخوردار است و تشکیل آن از حاکمیت ملی نشئت می‌گیرد. قدرت شهرداری ناشی از قانون اساسی یا قوانین عادی و تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌های قوه مجریه می‌باشد (نجاتی حسینی، ۱۳۸۱، ۱۱۳). تمام جهان هر جا که شهر و شهرنشینی هست، مهم‌ترین و اصلی‌ترین سازمانی که مسئولیت مدیریت شهر را مستقیماً بر عهده دارد، شهرداری است که به عنوان یکی از بارزترین نمونه‌های نهاد محلی، در محدوده شهر برای رفع نیازهای مردم همان محل تشکیل می‌شود (رضویان، ۱۳۸۱: ۷۳). بی‌شک در جامعه ایران مهم‌ترین رکن شهرداری، سمت شهردار می‌باشد که با رأی غیرمستقیم مردم و از طریق شورای شهر انتخاب می‌گردد، گرچه این شیوه انتخاب مزایایی نیز دارد اما به نسبت سایر شیوه‌های انتخابی به ویژه در شهرهای میانی و کوچک دچار نارسایی‌هایی شده است که در این پژوهش شهر نورآباد دلفان به عنوان نمونه‌ای از شهرهای میانی مورد بررسی قرار گرفته و مزایا و معایب این شیوه انتخابی در این شهر مورد ارزیابی و نظر سنجی قرار گرفته است. سؤالاتی که این پژوهش در پی یافتن پاسخی برای آن می‌باشد:

- ۱- آیا انتخاب شهردار با این شیوه انتخابی (از طریق شورای شهر) در شهر نورآباد دلفان کارآمد بوده است؟
- ۲- شهروندان نورآبادی با کدام شیوه انتخابی شهردار موافق می‌باشند؟

۲- مبانی نظری، سابقه شهرداری و کارکردهای شهری

مدیریت شهری گروه‌ها را در شبکه های مختلفی که منافع آن‌ها حکم می‌کند، قرار می‌دهد و توجه به منافع آن‌ها در جهت دهی به ساختار شهری مؤثر می‌افتد (Thooenig, ۱۹۷۰: ۳۸۷). مهم‌ترین هدفی که مدیریت شهری دنبال می‌کند ارتقاء کیفیت زندگی ساکنان شهری و اقشار مختلف اجتماعی و اقتصادی ساکنان شهر، اداره امور شهری در جهت رشد پایدار مناطق شهری و همچنین تأمین تمامی نیازهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شهروندان می‌باشد. به نظر وگان دست‌اندرکاران امور شهری، اعم از مدیران شهر، سازندگان و بخش خصوصی باید با ترویج هنر و مهیا ساختن آموزش، زندگی ساکنان شهرها را بهبود بخشند (Lees, et al, ۱۹۷۶: ۱۹۱۵- ۱۹۱۴).

شهرها برای آن مدیریت می‌شوند که بتوانند رفاه و آسایش ساکنان خود را تأمین سازند. امروزه مدیریت شهری در جهان با تشکیلات وسیعی تحول اساسی یافته و مهم‌ترین نقش را در موفقیت انواع برنامه‌ها و طرح‌های توسعه شهری و همچنین رفع نیاز جمعیت، جریان عبور و مرور در شهر، رفاه عمومی، مسکن، کاربری زمین، تفریح، فرهنگ، اقتصاد، تأسیسات زیربنایی و امثال آن‌ها بر عهده دارد. شوراهای شهر به عنوان مدافعان برقراری اعتدال در شرایط زیست شهری، برگزیده اقشار مختلف شهر هستند که باید بر نیکبختی مردم، رفع نیازمندی‌های آنان و گسترش زمینه های رشد و تعالی شهر بیندیشند (شیعه، ۱۳۸۲: ۱۱).

شهرداری‌ها در شکل کنونی و پس از تدوین قانون بلدیه، در پی استقرار مشروطیت در سال ۱۲۸۶ ه. ش (۱۹۰۷ م) مورد بررسی قرار می‌گیرند. اگر چه طی سال‌های قبل از آن شهرها بر اساس ضوابط و قوانین خاصی تحت عنوان حس به و حسبت اداره می‌شدند و محتسب بر بسیاری از امور شهرها نظارت و کنترل مستقیم داشت ولی اداره امور شهر پس از تصویب قانون بلدیه زیر نظر شهرداری‌ها تحقق یافت. قانون بلدیه که در سال ۱۲۸۶ ه. ش به تصویب مجلس شورای ملی وقت رسیده بود تا سال ۱۳۰۹ ه. ش مورد استفاده و عمل شهرداری‌های وقت بود و سپس در سال ۱۳۰۹ ه. ش قانون جدید شهرداری‌ها تدوین گردید که دارای تفاوت‌های بسیاری با قانون قبلی بود. این قانون نیز در سال ۱۳۲۸ ه. ش دست خوش تغییرات اساسی شد و پس از آن نیز در ساله ای ۱۳۳۱ و ۱۳۳۴ تغییرات و اصلاحاتی در آن به عمل آمد. پس از آن تا ۱۳۵۷، علاوه بر اصلاح تدریجی قوانین مربوط به شهرداری‌ها و انجمن‌های شهر، عناصر و نهادهای رسمی جدیدی بر اساس تصمیمات دولت‌های وقت به چرخه مدیریت شهری ایران وارد شدند که در رأس آن‌ها باید از سازمان برنامه و بودجه، وزارت مسکن و شهرسازی، اتحادیه شهرداری‌ها و دفاتر فنی استانداری‌ها نام برد (احمدی، ۱۳۷۹، ۵-۷). در دوران بعد از انقلاب اسلامی نیز در زمین کار و مدیریت شهرداری‌ها، قوانین و مقرراتی به تصویب رسید. اگرچه انجمن‌های شهری نیز در دوران قبل از انقلاب اسلامی به صورتی متناوب در کنار شهرداری‌ها بود، ولی عملاً فعالیت این انجمن‌ها بر اساس ضوابط قانونی و با نام شوراهای اسلامی شهر و روستا از دهه سوم بعد از انقلاب اسلامی آغاز گردید (شیعه، ۱۳۸۲: ۱۴). وظایف شهرداری‌ها در جهان روز به روز گسترده تر می‌شود و شهرداری‌ها به عنوان نهادهای محلی نشأت گرفته از خواست عمومی وظایف بیشتری را بر عهده می‌گیرند. از مجموعه وظایف دارای

سنخ محلی تنها وظایفی چون ارائه خدمات شهری، خدمات فرهنگی و تفریحی، نظارت و کنترل ساختمانی و تأمین بخشی از زیرساخت‌های شهری توسط شهرداری‌های ایران عرضه می‌شوند. دوایر محلی و استانی دولت مرکزی اغلب وظایف دارای سنخ محلی را رأساً عهده دار هستند. به عنوان مثال در حوزه تأمین زیرساخت‌های شهری، ساخت تأسیسات آب، برق، گاز و فاضلاب خارج از حیطه وظایف شهرداری‌هاست. خدمات پلیس، خدمات ثبتی، خدمات رفاه و تأمین اجتماعی و بهزیستی، خدمات بهداشتی، آموزش و تأمین مسکن توسط وزارتخانه‌های دولت مرکزی تصدی می‌شود. حضور ده‌ها سازمان دولتی عمل کننده در سطح شهرها در کنار شهرداری، وضعیت آشفته‌ای را از جهت هماهنگی در انجام وظایف و ارائه خدمات به وجود آورده است و هزینه‌های مضاعفی را به شهروندان تحمیل می‌کند. این وضعیت شوراهای منتخب شهری را از جهت پاسخ گویی به مطالبات شهروندان در وضعیت نامناسبی قرار داده است؛ چون شوراهای شهر وظایفی را نظارت و رهبری می‌کنند که شهرداری‌ها مسئول انجام آن وظایفند و سایر دستگاه‌های دولتی متعدد در سطح محلی نظارت و برنامه ریزی شورای شهر را در امور شهری نمی‌پذیرند (احمد آخوندی و دیگران، ۱۳۸۷: ۲۰-۱۹). به عبارتی به دلیل جایگاه پایین شورای شهر در امور شهری، بجای اینکه شوراهای شهر نماینده شهروندان در زمینه کلیه مسائل شهر باشند، تنها شورای شهرداری هستند و در زمینه تصمیمات و برنامه‌های سایر سازمان‌ها و ادارات که در ارتباط با مردم و زندگی آنهاست هیچ گونه دخالتی ندارند.

در واقع پس از انقلاب اسلامی و توسعه سریع شهرها به دلایل بسیاری از جمله مطرح شدن خودکفایی شهرداری‌ها توسط دولت و وزارت کشور، کاهش کمک‌های دولتی به شهرداری‌ها در مقایسه با بودجه شهرداری‌های کشور و افزایش بیش از حد هزینه‌ها، شهرداری‌ها اقدام به اجرای طرح‌های درآمد زا و کسب درآمدهایی از محل سرمایه گذاری در این گونه طرح‌ها نمودند. در حال حاضر در بسیاری از شهرداری‌های کشور طرح‌هایی تحت عنوان درآمد زا به مرحله اجرا درآمده است که اعتبارات مربوط به این سرمایه گذاری‌ها از طریق وزارت کشور، درآمدهای محلی شهرداری‌ها، کمک‌های بلاعوض دولت به شهرداری‌ها و سایر منابع تأمین شده است (مزینی، ۱۳۷۸). امروزه در سطح جهان ۳ نظام عمده شهرداری قابل شناسایی است:

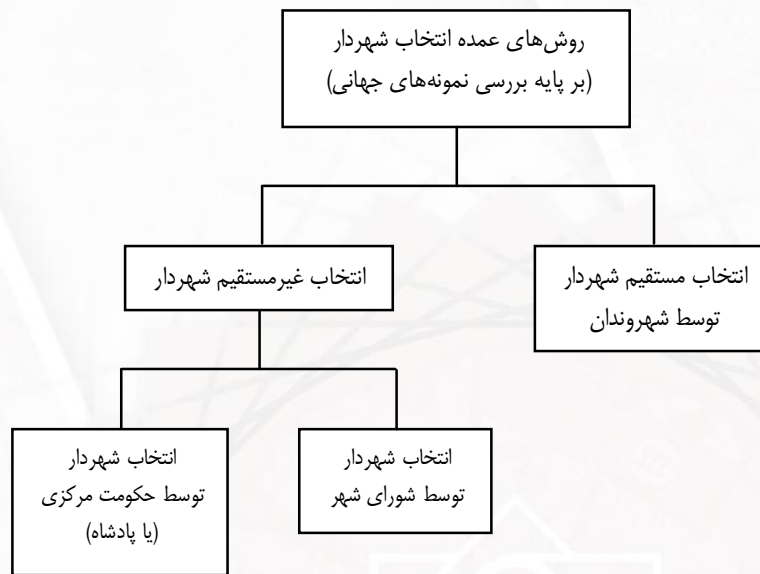
- ۱- نظام (شورای شهر - شهردار)، که در اوایل سده ۲۰ میلادی ابداع شد. در این نظام مردم شهر عده ای را به عنوان نماینده خود در شورای شهر و سپس، شورای شهر فرد واجد شرایطی را به عنوان شهردار بر می‌گزینند.
- ۲- نظام (شهردار - شورای شهر)، که در این روش مردم، شورای شهر و شهردار را به طور جداگانه انتخاب می‌کنند و شهردار، ریاست بر شورای شهر را نیز بر عهده دارد. در اینجا، شهردار لزوماً تخصصی در مدیریت شهری ندارد.
- ۳- نظام (شورایی مطلق)، که در آن هر یک از اعضای شورا مسئول قسمتی از کارهای شهرداری است و این اعضا ضمن جلسه‌های مشورتی درباره امور، به طور جمعی و با اکثریت آرای اعضا تصمیم می‌گیرند. در این نظام، معمولاً، یکی از اعضا شورا به عنوان عضو ارشد برای اداره امور جلسات شورا انتخاب می‌شود که در بعضی از موارد، نقش شهردار یا رئیس شورای شهر را نیز بر عهده می‌گیرد. (سعیدی، ۱۳۸۸: ۲۴۵).

۲-۱- نوع انتخاب شهردار در کشورهای مختلف جهان

روش انتخاب مستقیم شهردار توسط مردم یکی از روش‌های عمده انتخاب شهردار در کشورهای مختلف جهان است. در کنار آن، روش‌های دیگری همچون انتخاب شهردار توسط اعضای منتخب شورای شهر، انتصاب شهردار توسط حکومت مرکزی یا پادشاه به کار می‌رود. بر اساس بررسی انجام شده در این نمونه‌ها می‌توان روش‌های عمده انتخاب شهردار را با توجه به مستقیم و یا غیرمستقیم بودن آن به شرح نمودار زیر خلاصه نمود:

شکل ۱- روش‌های عمده انتخاب شهردار

همان‌گونه که نمودار فوق نشان می‌دهد، به طور کلی دو روش عمده در کشورهای مختلف جهان برای انتخاب شهردار به کار می‌رود. روش اول انتخاب مستقیم شهردار با رأی شهروندان در قالب روش‌های مختلف انتخاباتی است. روش دوم انتخاب غیرمستقیم شهردار است. در این روش شهردار توسط اعضای شورای شهر یا حکومت مرکزی و یا پادشاه یک کشور (و یا منصوبین آن‌ها) انتخاب می‌شود. روش غیرمستقیم انتخاب شهردار توسط شورای شهر و یا اجزای مشابه آن در حکومت‌های محلی، ماهیتی انتخابی‌تر دارد. نامزد پست شهرداری در این روش می‌تواند فردی از میان اعضای شورای شهر و یا فردی خارج از اعضای شورای شهر باشد. در بعضی از کشورها، روش‌های انتخاب مستقیم و غیرمستقیم به طور همزمان در سطوح مختلف کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد. به عنوان مثال در کشور استرالیا، نوع

انتخاب شهردار وابسته به قوانین ایالتی است یا در برخی از کشورهای آسیای میانه، روش انتخاب شهردار پایتخت متفاوت از دیگر شهرهای کشور صورت می‌گیرد (شرکت خدمات ایرانیان، ۱۳۹۰: ۱۴ و ۱۵).

۳- مواد و روش‌ها

۳-۱- ساختار مدیریت شهری در نورآباد

مدیریت و اداره شهری مفهوم بسیار گنگ و پیچیده ای است و اندازه گیری آن دشوار می‌باشد. تلاش بسیاری برای ایجاد شاخص‌های مدیریت و اداره شهرها به صورت کلی و جدا از فعالیت‌های بهینه کاوی اندازه گیری عملکرد سازمانی انجام پذیرفته است، که نتایج هیچ کدام متقاعد کننده و رضایت بخش نمی‌باشد. در برخی موارد پیشنهاد شده است که در مدیریت و اداره شهری بیشتر نحوه انجام کارها در نظر گرفته شود تا زمان یا نتیجه یا پیامد آن‌ها. شهرداری شهر نورآباد دارای یک معاونت و چهار اداره با عناوین امور عمرانی و شهرسازی، خدمات شهری، امور اداری و اداره امور مالی و درآمد می‌باشد. به طور خلاصه عملکردهای شهرداری دلفان به شرح ذیل می‌باشد:

جمع آوری و حمل روزانه زباله در سطح شهر، نصب چراغ جهت روشنایی و رسیدگی به وضعیت روشنایی پارک‌ها، رنگ آمیزی تأسیسات شهری در سطح شهر، جلوگیری از ساخت و سازهای غیر مجاز در سطح شهر در شبانه روز، جلوگیری از سد معبر در سطح بازار اصلی، تهیه پلاکاردها در مناسبت‌های مختلف، حضور فعال تبلیغاتی و فرهنگی شهرداری در مراسمات و اعیاد، عکس‌برداری و گرفتن گزارش کار روزانه از کلیه واحدها، نظافت روزانه خیابان‌ها، همکاری با مرکز بهداشت جهت جلوگیری از ورود امراض و شیوع آن در شهر، آسفالت کوچه‌ها و خیابان‌ها، زیرسازی خیابان‌ها، لکه گیری آسفالت خیابان‌ها، جدول گذاری خیابان‌ها، پیاده رو سازی، احداث سد و میدان، صدور پایان کار، صدور پروانه کسب، صدور پروانه ساختمان، کارشناسی، تشکیل پرونده نوسازی، نصب سطل زباله و صندلی، کاشت انواع نهال و نشاء و درختچه، کاشت چمن، مهار حریق توسط اداره آتش نشانی، لایروبی رودخانه، آبکشی و آب گرفتگی، جمع آوری، حمل و دفن زباله، تشکیل و ارجاع پرونده به کمیسیون ماده ۱۰۰، انجام پروژه‌هایی جهت عبور و مرور در شهر، بررسی و تهیه طرح‌های اجرایی شبکه و محدوده خدماتی طرح‌های تفصیلی، صدور گواهی عدم خلاف، ایجاد تأسیسات زیربنایی در شهر، تعیین، تشخیص هدف‌های شهرداری و ابلاغ برنامه های مصوب در زمینه شهرسازی و معماری، حفظ و نگهداری فضای سبز، رسیدگی به مسائل مربوط به صنایع و مشاغل مزاحم، اخذ کلیه عوارض کسبی و نوسازی و اخذ جریمه های مربوط به ماده ۱۰۰ و ... می‌باشد (منصوری، ۱۳۸۸: ۲۸).

۳-۲- ابزار گردآوری اطلاعات و سنجش متغیرها

گردآوری اطلاعات در این تحقیق از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول شامل جمع آوری اطلاعات در زمینه سابقه و مبانی نظری موضوع می‌باشد (که در ادبیات و پیشینه تحقیق به آن پرداخته شده است)، بدین منظور از مطالعات

کتابخانه ای، جستجوی اینترنتی و مصاحبه با اشخاص ذیصلاح استفاده شد و در بخش دوم به منظور گردآوری اطلاعات میدانی از پرسشنامه استفاده گردید.

۳-۳- روش پژوهش

این پژوهش از نوع بنیادی- کاربردی و به روش توصیفی- تحلیلی انجام گرفته و جهت گردآوری داده‌ها از شیوه کتابخانه‌ای و میدانی، با بررسی سابقه شهرداران و نظرسنجی بر اساس روش کوکران، از ۴۰۰ نفر از شهروندان بهره‌گیری شده است. برای این موضوع در بررسی میدانی از روش طرح پرسشنامه و جهت تحلیل داده‌ها از نرم افزار spss استفاده شده، با توجه به ماهیت اهداف تحقیق، متغیرهای مورد مطالعه با کمک آماره‌هایی نظیر فراوانی، درصد فراوانی توصیف شده‌اند.

$$N = \frac{t^2 pq}{d^2} \div \left(1 + \frac{t^2 pq}{N d^2} - 1 \right)$$

در فرمول فوق t سطح اطمینان مورد پذیرش در تعمیم نتایج یافته‌های نمونه‌گیری به کل جامعه آماری می‌باشد که با اطمینان ۹۵٪ برابر ۱/۹۶ می‌باشد. P نسبت موفقیت (وجود رابطه بین متغیرها) و Q بیانگر عدم موفقیت (عدم رابطه بین متغیرها) است که با استفاده از روش احتیاطی بازرگان و همکاران وقتی که مقدار آن‌ها مشخص نباشد مقدار آن‌ها برابر ۰/۵ در نظر گرفته می‌شود (بازرگان و همکاران: ۱۳۷۹: ۱۸۶)

با توجه به مطالب فوق، حجم نمونه به صورت زیر می‌باشد:

$$N = \frac{\frac{(1/96)^2 (0.5/0.5)}{0.5^2}}{1 + \frac{1}{70000} \left(\frac{(1/96)^2 (0.5/0.5)}{0.5^2} - 1 \right)} = 383 = 400$$

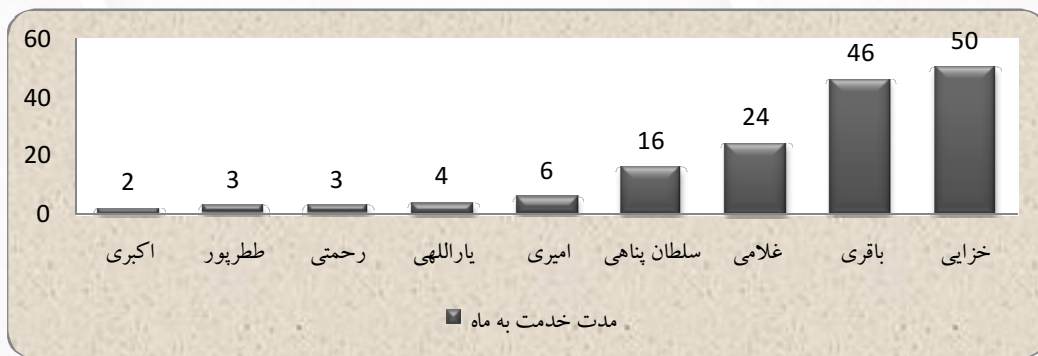
۵- یافته‌های تحقیق

پس از جمع‌آوری داده‌های مربوط به شهرداران که از طریق بررسی اسناد موجود در شهرداری و مصاحبه با کارمندان با سابقه شهرداری گردآوری شده بود، در مرحله نخست به محاسبه مدت زمان خدمت هر یک از شهرداران شهر نورآباد دلفان، ارتباط رشته تحصیلی و سمت قبلی شهرداران با پست شهرداری، ارتباط سمت قبلی شهرداران با سمت شهرداری در غالب نمودار پرداختیم، در مرحله بعد پس از طراحی فرم نظرسنجی و توزیع آن در میان ۴۰۰ نفر از

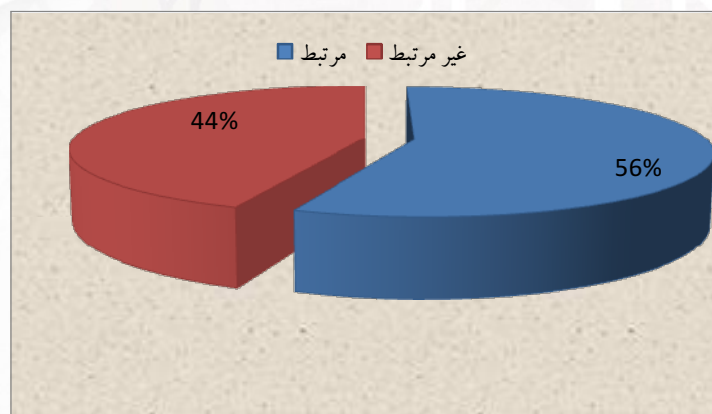
شهروندان نورآبادی، نظر آنان را در مورد شیوه های مختلف انتخاب شهردار جویا شدیم که یافته های آن به شرح جدول شماره (۲)، گردآوری شد.

نمودار (شکل شماره) ۲ مدت زمان خدمت هر یک از شهرداران شهر نورآباد دلفان را نشان می دهد. این نمودار بیانگر آن است که آقای خزایی با ۵۰ ماه خدمت و آقای اکبری با ۲ ماه به ترتیب بیشترین و کمترین طول مدت خدمت را در میان شهرداران داشته اند و همچنین نتیجه دیگر آنکه ۵ تن (۵۵٪ آنها)، از این شهرداران کمتر از ۶ ماه شهردار بوده اند، بی شک این عزل و نصب های سریع در کارایی شهرداران تأثیرات منفی خواهد گذاشت.

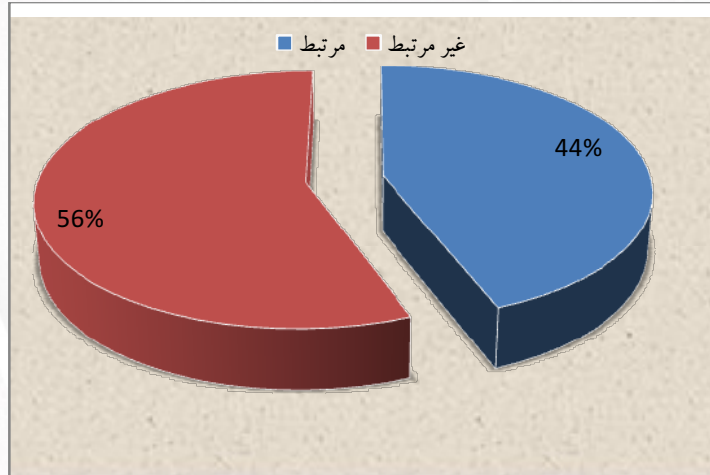
شکل ۲- مدت زمان خدمت شهرداران به ماه (تهیه و ترسیم: نویسندگان، ۱۳۹۰)

در نمودارهای (شکل های شماره ۳ و ۴) ارتباط رشته تحصیلی و سمت قبلی شهرداران با پست شهرداری بیان شده است، این نمودارها نشان می دهند که ۴۴٪ از شهرداران شهر نورآباد رشته تحصیلی شان با سمت شهرداری مطابقت نداشته و ۵۶٪ از آنان نیز سمت قبلی شان با سمت شهرداری بی ارتباط بوده است.

شکل ۳- میزان ارتباط رشته تحصیلی شهرداران با سمت شهرداری

شکل ۴- میزان ارتباط سمت قبلی شهرداران با سمت شهرداری

در این مرحله پس از اینکه پایایی و روایی فرم‌های نظرسنجی از شهروندان بررسی شد، به صورت تصادفی در میان ۲۰۰ نفر از شهروندان مرد و ۲۰۰ نفر از شهروندان زن توزیع گردید و نظر آنان را در مورد ۵ شیوه پیشنهادی انتخاب شهردار جویا شدیم که نتایج این نظر سنجی طبق جدول شماره (۲)، بیانگر آن است که حدود ۷۵ درصد از مردان و ۶۸ درصد از زنان با انتخاب شهردار از طریق رأی مستقیم مردم (برگزاری انتخابات)، زیاد و بسیار زیاد موافق بودند.

جدول ۲- نظر شهروندان در مورد شیوه های مختلف انتخاب شهردار

ردیف	متغیر (شیوه های مختلف انتخاب شهردار)	میزان موافقت شهروندان با شیوه های مختلف انتخاب شهردار در شهر نورآباد دلفان									
		بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
		مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
۱	انتخاب شهردار با رأی مستقیم مردم (برگزاری انتخابات)	۵۰٪	۴۰٪	۲۵٪	۲۸٪	۱۲٪	۷٪	۵٪	۷٪	۷٪	۱۷٪
۲	انتخاب شهردار به شیوه جاری (توسط شورا)	۱۹٪	۱۱٪	۱۲٪	۱۷٪	۲۹٪	۳۴٪	۸٪	۱۲٪	۳۰٪	۲۶٪
۳	انتخاب شهردار به شیوه پیشنهاد اصناف- تأیید شورا	۳۵٪	۲۷٪	۲۱٪	۱۶٪	۱۹٪	۲۲٪	۵٪	۱۶٪	۲۰٪	۱۸٪
۴	انتخاب شهردار به شیوه پیشنهاد شورا- تأیید اصناف	۲۴٪	۱۹٪	۱۶٪	۹٪	۲۳٪	۳۱٪	۲۴٪	۱۶٪	۱۱٪	۲۵٪
۵	انتخاب شهردار توسط حکومت مرکزی	۲۹٪	۲۲٫۵٪	۲۳٫۵٪	۱۲٫۵٪	۲۰٪	۲۸٪	۱۹٪	۱۶٪	۷٪	۲۱٪

مأخذ: یافته های میدانی نگارندگان، ۱۳۹۰.

۶- بحث و نتیجه گیری

مهم‌ترین وظیفه شورای شهر-که در اولین جلسه پس از تشکیل شورا به آن پرداخته می‌شود- انتخاب شهردار می‌باشد، با توجه به پیشرفته شدن شهرها و متنوع شدن وظایف شهرداری‌ها، به‌کارگیری شیوه ای مدبرانه و بومی شده جهت انتخاب شهردار از ضروریات می‌باشد. نتایج حاصل از این پژوهش که با هدف ارزیابی انتخاب شهردار به طریق نظام شورای شهر- شهردار، در شهر نورآباد دلفان و همچنین نظر سنجی از شهروندان در مورد بهترین شیوه انتخاب شهردار می‌باشد، حاکی از آن است که این شیوه انتخاب (انتخاب با رأی غیر مستقیم مردم و توسط شورای شهر)، با توجه به مستندات ارائه شده (میانگین ۱۶ ماه خدمت برای هر کدام از شهرداران و طول خدمت کمتر از ۶ ماه برای ۵ شهردار) اولاً عدم ثبات سمت شهرداری و به تبع آن پایین آمدن کارایی شهرداران را به همراه خواهد داشت، دوماً بررسی رشته تحصیلی و سمت قبلی شهرداران (حدود ۵۶ درصد سمت قبلی و ۴۴ درصد رشته تحصیلی نامرتبط با سمت شهرداری)، نشان دهنده ضعیف بودن عملکرد شوراهای این شهر در انتخاب شهرداران می‌باشد. نتایج دیگری که از این پژوهش و از طریق نظر سنجی به عمل آمده از شهروندان حاصل آمد آن است که از میان پنج شیوه موجود جهت انتخاب شهردار در ایران و جهان (انتخاب از طریق شورا، انتخاب با رأی مستقیم مردم، انتخاب از طریق دولت مرکزی، پیشنهاد شهردار توسط اصناف و تأیید شوراها و بالعکس)، حدود ۷۵ درصد از مردان و ۶۸ درصد از زنان با انتخاب شهردار با رأی مستقیم مردم و برگزاری انتخابات، زیاد و بسیار زیاد موافقت نمودند. شایان ذکر است که این شیوه انتخاب - از طریق رأی مستقیم مردم و برگزاری انتخابات- نیز خالی از اشکال نخواهد بود، ولی به نسبت شیوه انتخابی حال حاضر (از طریق شورا) و سایر روش‌ها، کارآمد تر می‌نماید. پیشنهاد می‌گردد با بررسی کارشناسانه و دقیق‌تر نسبت به انتخاب شهردار از طریق رأی مستقیم مردم به طور آزمایشی برای یک دوره در شهرهای میانی اقدام گردد.

منابع و مأخذ

- ۱- احمد آخوندی، عباس؛ برک پور، ناصر؛ اسدی، ایرج؛ بصیرت، میثم؛ طاهر خانی، حبیب ا... (۱۳۸۷). آسیب شناسی مدل اداره امور شهر در ایران، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۶۳.
- ۲- احمدی، ملیحه (۱۳۷۹). وظایف شهرداری‌ها در ایران، مدیریت شهری، مرکز کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران.
- ۳- بازرگان، عباس و همکاران (۱۳۸۳). روش تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، تهران.
- ۴- پاپلی یزدی، محمد حسین؛ رجبی سناجردی، حسین (۱۳۸۲). نظریه های شهر و پیرامون، انتشارات سمت، تهران.
- ۵- رضویان، محمد تقی (۱۳۸۶). مدیریت عمران شهری، انتشارات پیوند نو، تهران.
- ۶- زنوزی، فرخ (۱۳۸۵). ساخت و ساز در مرکز تاریخی تهران، دومین سمینار ساخت و ساز در پایتخت، پردیس دانشکده های فنی دانشگاه تهران.
- ۷- سعیدنیا، احمد (۱۳۸۳). کتاب سبز شهرداری، جلد مدیریت شهری، سازمان شهرداری های کشور، تهران.
- ۸- سعیدی، عباس و همکاران (۱۳۸۸). دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، انتشارات سازمان شهرداری، تهران.
- ۹- شرکت خدمات ایرانیان (۱۳۹۰). امکان سنجی انتخاب مستقیم شهرداران توسط مردم در ایران، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران.
- ۱۰- شیعه، اسماعیل (۱۳۸۲). لزوم تحول مدیریت شهری در ایران، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۸۲، پژوهشکده علوم زمین و جغرافیا، زاهدان.
- ۱۱- فرمانداری شهرستان دلفان (۱۳۸۷). آمار تحولات اقتصادی خانوارها.
- ۱۲- مزینی، منوچهر (۱۳۷۸). بررسی ساختار مدیریت شهری در ایران، انتشارات مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری وزارت کشور، تهران.
- ۱۳- منصوری، حبیب الله (۱۳۸۸). بررسی نقش کارآفرینی در مدیریت شهری و توسعه شهر نورآباد دلفان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- ۱۴- نجاتی حسینی، سید محمود (۱۳۸۱). برنامه ریزی و مدیریت شهری، مسائل نظری و چالش‌های تجربی، انتشارات سازمان شهرداری‌های و دهیاری‌های کشور، تهران.

۱۵- Leas, A. et al, Eds. The Urbanization and Economic Development in Germany ۱۸۱۵- ۱۹۱۴ , In Town in Societies, Essays in economic history and historical society(P. Abrams and E.A. Wrigley, Eds.) Cambridge Univ. press, ۱۹۷۶.

۱۶- Stephens and D. Satterthwaite (۲۰۰۸) , Urban Health in Developing Countries, Environmental Impact Assessment Review, ۲۰ pp: ۲۹۹-۳۱۰.

۱۷- Thooening j. g. Fried Berge (۱۹۷۰) , Politigues Urbanies Et Strategise Corporative. Sociology Dutravail Dolitague Urbine. Nou, Seuil, Paris.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.